

BẢO TỒN & PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI SẢN THIÊN NHIÊN THẾ GIỚI VƯỜN QUỐC GIA PHONG NHA - KÊ BÀNG

■ NGUYỄN HỮU HOÀI
CHỦ TỊCH UBND TỈNH QUẢNG BÌNH

Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng được Ủy ban Di sản thế giới (WHC), Tổ chức Văn hoá, Khoa học và Giáo dục của Liên hiệp quốc (UNESCO) công nhận là Di sản thiên nhiên thế giới về tiêu chí địa chất địa mạo ngày 05/7/2003, tại Hội nghị thường niên lần thứ 27 diễn ra tại Paris (Pháp). Qua 11 năm là Di sản thiên nhiên thế giới, UBND tỉnh luôn xác định bảo vệ rừng là nền tảng, nghiên cứu khoa học và bảo tồn là trọng tâm, du lịch là động lực cho sự phát triển bền vững của Vườn quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng. Do đó, công tác bảo tồn và phát huy giá trị Di sản tuy gặp nhiều khó khăn nhưng đã đạt được nhiều kết quả đáng ghi nhận. Phong Nha - Kẻ Bàng đã trở thành

thương hiệu, là kho báu còn ẩn chứa nhiều điều kỳ diệu trong lòng đất, du lịch hang động trở thành đặc trưng để thế giới biết đến Quảng Bình.

QUẢN LÝ VÀ BẢO VỆ RỪNG LÀ NỀN TẢNG

Nhận thức tầm quan trọng của công tác bảo tồn đa dạng sinh học trên địa bàn tỉnh và tại Vườn quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng, 11 năm qua, UBND tỉnh Quảng Bình đã ban hành nhiều văn bản để thực thi pháp luật về bảo vệ và phát triển rừng và bảo vệ các loài động vật hoang dã, nhất là các loài nguy cấp, quý hiếm; đồng thời chỉ đạo Ban quản lý Vườn quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng phối hợp chặt chẽ với các cơ quan hữu quan thực

thi pháp luật quản lý bảo vệ rừng thông qua việc ký kết quy chế phối hợp với các Đoàn Biên phòng: Cà Ròng, Cồn Roàng, Cà Xèng, Làng Mò, CKQT Cha Lo; ký quy chế phối hợp với lực lượng kiểm lâm của Bộ Trách, Minh Hóa, Quảng Ninh, Công ty TNHH Một thành viên LCN Long Đại và Công ty TNHH Một thành viên LCN Bắc Quảng Bình; hợp tác bảo tồn liên biên giới với Khu Bảo tồn Thiên nhiên Hin - Nậm - Nô, CHDCND Lào...; đổi mới phương pháp, cách thức tuần tra bảo vệ rừng nhằm nâng cao hiệu quả, đảm bảo bí mật, kịp thời phát hiện, ngăn chặn, xử lý các hành vi xâm hại Vườn quốc gia. Trong 11 năm qua, lực lượng Kiểm lâm VQG lập biên bản xử lý 1.558 vụ vi phạm,

tích thu hơn 840,75 m3 gỗ các loại, tích thu 678 cá thể động vật hoang dã, thu nộp ngân sách gần 3,6 tỷ đồng.

Nhằm đưa pháp luật đi vào thực tế và nâng cao nhận thức bảo tồn tài nguyên, Ban quản lý Vườn đã triển khai các hoạt động như: Thành lập các câu lạc bộ bảo tồn ở cơ sở và thực hiện chương trình giáo dục môi trường trong trường học ở các xã vùng đệm; triển khai hoạt động giám sát diễn biến loài trong phạm vi Vườn quốc gia bằng các phương pháp khoa học như sử dụng bẫy ảnh, lập ô tiêu chuẩn, lập các tuyến điều tra đã đóng góp cho các quyết định về quản lý bảo vệ rừng kịp thời và hiệu quả.

NGHIÊN CỨU KHOA HỌC VÀ BẢO TỒN LÀ TRỌNG TÂM

11 năm qua, Vườn quốc gia đã thực hiện được 17 đề tài nghiên cứu bảo tồn, Ủy ban nhân dân tỉnh Quảng Bình đầu tư 3 đề tài nghiên cứu có liên quan đến bảo tồn, văn hóa và phát triển du lịch. Hợp tác thực hiện trên 30 chương trình, đề tài nghiên cứu về động, thực vật. Kết quả nghiên cứu đa dạng sinh học đã bổ sung vào danh lục 2.297 loài thực vật bậc cao có mạch, đưa con số từ 751 loài (năm 2001) lên 3.048 loài (năm 2013); trong đó có một loài mới cho khoa học. Bổ sung vào danh lục 381 loài động vật, đưa tổng số loài động vật không xương sống lên 395 loài và 819 loài động vật có xương sống. Đặc biệt, đã phát hiện thêm 19 loài mới cho khoa học. Năm 2011, một loài thú nhỏ, được cho là đã tuyệt chủng cách đây 11 triệu năm, được ghi nhận tại khu vực mở rộng. "Hóa thạch sống" này có tên là Chuột đá Trường Sơn. Phát hiện này đã bổ sung vào danh lục Thú Việt Nam lên đến 323 loài.

Tính đến năm 2014, có 203 hang động được khảo sát với chiều dài gần 200km. Kết quả điển hình là phát hiện một hồ sụt Kast sâu nhất Việt Nam (với độ sâu hơn 255, có độ tuổi hơn 400 triệu năm). Đặc biệt là việc phát hiện hang động lớn nhất thế giới - Sơn

Đoòng. Có thể nói phát hiện hang Sơn Đoòng có ý nghĩa quan trọng nhất trong nghiên cứu thám hiểm hang động ở Vườn quốc gia trong suốt thời gian qua.

Đối với cứu hộ động vật hoang dã, bình quân mỗi năm tiếp nhận và cứu hộ trên 100 cá thể động vật hoang dã các loại, trong đó 90% cứu hộ thành công và thả về môi trường tự nhiên.

Với mục tiêu nâng cao sinh kế, giảm áp lực lên tài nguyên rừng, trong 11 năm qua đã triển khai 415 mô hình nông lâm kết hợp, 03 mô hình "bảo tồn sa nhân dựa vào cộng đồng", 32 mô hình "Vườn rừng mô phỏng" đã được thiết lập tại một số cộng đồng trong vùng đệm. Ngoài ra, các mô hình như "nuôi nhím sinh sản", "chăn nuôi gà, lợn", "rau sạch", "trồng nấm rơm, nấm sò, mộc nhĩ", "bếp Biogas và bếp tiết kiệm củi", mô hình "phụ nữ và bảo tồn"... cũng đã đóng góp một phần nâng cao sinh kế cho cộng đồng địa phương.

DU LỊCH LÀ ĐỘNG LỰC

Có thể nói thương hiệu du lịch hang động đã trở thành nét đặc trưng riêng có của du lịch Quảng Bình. Phát huy thế mạnh này, UBND tỉnh đã chỉ đạo Ban quản lý Vườn quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng chú trọng nâng cao chất lượng hoạt động du lịch, phát triển thêm các loại hình dịch vụ du lịch, dịch vụ hỗ trợ nhằm đa dạng hoá sản phẩm và từng bước khắc phục tình trạng vụ trong du lịch ở Phong Nha - Kẻ Bàng nói riêng và Quảng Bình nói chung. Từ chỗ chỉ có một điểm tham quan động Phong Nha - Tiên Sơn, đến nay nhiều sản phẩm du lịch đã được đầu tư xây dựng và đưa vào khai thác như: điểm du lịch văn hóa tâm linh Đền tưởng niệm - Hang 8 TNXP, điểm du lịch sinh thái Suối nước Mọc, tuyến du lịch sông Chày - Hang Tối, Khu du lịch sinh thái động Thiên Đường; tuyến du lịch Rào Thương - Hang Én, du lịch sinh thái đỉnh U Bò, bổ sung các trò chơi dưới nước ở khu vực Trọ Mộng, đưa Zipline

tầm sông, Zipline thám hiểm Hang Tối vào hoạt động... Đặc biệt tuyến du lịch khám phá hang động lớn nhất thế giới Sơn Đoòng sau một thời gian thử nghiệm đã được đưa vào khai thác và thu hút lượng khách du lịch đến với Quảng Bình tăng lên đột biến. Tạp chí Du lịch Business Insider - Mỹ và Tạp chí National Geographic phiên bản tiếng Nga bình chọn hang Sơn Đoòng của Quảng Bình là 1 trong 12 hang động ấn tượng nhất thế giới, là tour du lịch mạo hiểm đẳng cấp nhất thế giới.

Hiện nay, Ban quản lý VQG đang xây dựng kế hoạch tổ chức các cuộc thi leo núi quốc tế thường niên tại Phong Nha - Kẻ Bàng và chuẩn bị các điều kiện cần thiết để khai trương tuyến du lịch tham quan và diễn giải môi trường Vườn thực vật; tổ chức các đoàn Famtrip để xúc tiến, giới thiệu, quảng bá các sản phẩm du lịch đến các công ty lữ hành trong nước và quốc tế; phối hợp với Công ty Oxalis xây dựng đề án khai thác chính thức tour du lịch "Chinh phục Sơn Đoòng - Hang động lớn nhất thế giới" trong năm 2015.

Kết quả phát triển dịch vụ, du lịch đã thu hút lượng khách đến tham quan Vườn quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng tăng bình quân hàng năm 25%, tổng lượng khách trong 11 năm đạt khoảng 5 triệu lượt; doanh thu từ phí và lệ phí đạt trên 250 tỷ đồng; đặc biệt là tạo công ăn việc làm cho khoảng 4.000 lao động, từng bước nâng cao thu nhập, xóa đói giảm nghèo cho cộng đồng địa phương, góp phần giảm áp lực đối với công tác quản lý, bảo tồn và phát huy Di sản.

Những kết quả đạt được là tiền đề, động lực hết sức quan trọng để UBND tỉnh Quảng Bình tiếp tục nâng cao hiệu quả công tác bảo tồn, phát huy các giá trị Di sản thiên nhiên thế giới Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng phục vụ phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh trên cơ sở đảm bảo nguyên tắc cơ bản về bảo tồn phù hợp với Công ước Di sản thế giới năm 1972 và các quy định của Chính phủ Việt Nam./.